

Darvasi László

Virágzabálók

A fák szinte belefagytak a fagy tükrébe, a törzseket vastagon fedte a dér, s az ágakról karnyi nagyságú jégcsapok lógtak. Az ég elveszett a fehéresszürke derengésben, s ha kiáltás harsant, úgy tetszett, üvegharanggá lesz nyomban. Olyan hideg volt, hogy néhány nap alatt a harmadik megfagyottra találtak a városban. A fiúra a Kálvária templom oldalában lelt rá a havat kapargató templomszolga. A gyerek magzatként húzta össze magát, mintha az anyja hasában lenne, alig látszott ki a hóból, s az arca olyan keményre fagyott, hogy meg lehetett kopogtatni, akár egy ablaküveget. Békésen aludt, s szinte mosolygott.

Schütz bácsi a fejét csóválta, majd letörte a fiú szájából kicsorgó nyál jegét, s ingerülten a hóba dobta.

Ez azért túlzás, morogta kedvetlenül a doktor.

A város testét keresztbe szelő tisztai folyások és kósza erek mind kékre dermedtek. A gyerekek visongva, lökdösődve csúszkáltak a jegeken, előkerültek a fakutyák és a szánkók, de ha csak ócska léc jutott, se volt nagy baj. A vízkarok végignyújtóztak a görbe utcákon, az apró ablakaikkal egymásra pislogó házak között, a tereken és az üres telkeken is felderengtek, majd a zúzmarás kertek végén újra egymásba szaladtak, s hidegen csillogó, mozdulatlan tavacskák lettek. Hatalmas pelyhekkkel, lassan, szinte tűnődve kezdett hullni a hó, s néhány perc múlva már szakadt, olyan vadul kavargott, hogy méternél tovább sem lehetett látni. A Szentháromság utcában leégett egy gazda háza, az eszét vesztett férfi szórakozott mosollyal bámulta a tüzet, s a kezét melengette az üszkös kapukerítésnél.

Talán ekkor látta először Klárát.

A lány az apjával időzött a parton, a roncshajón álltak, amely elhagyatva rostokolt a többi uszály és ladik között évek óta. Szép Imre jól ismerte Pelsőczyt, a vékony, könnyű mozgású ember nyilván ekkor is az álmai mákonyával traktálta a lányát, sebesen járt a szája, mesélt megállás nélkül, fáradhatatlanul és lázasan, történetből történetbe futott, kesztyűs ujjaival mutogatott a jégtorlaszos északi kanyar s a ködbe bugyolált túlpart felé, miközben úgy viselkedett, mintha utaznának. Klára lelkesen tapsolt, kiáltozott, a szeme ragyogott. Megmarkolta az ócska karfát, s mintha veszélyes kanyar következne, beledőlt a manőverbe. A lány úgy be volt bugyolálva, mint egy hatalmas játék-baba. Szép Imre alább ereszkedett, de így is csak a lány orra hegyét és a szemét látta a tarka sálkendő fölött.

A szavak pedig elválasztanak, mondta egyszerre, de csak magának. A mesék gazdagságából részesedést nem kaphatsz. A legendákért nem felelsz. Csak hajtogatod őket majd, mint egy rögeszmés, miközben minden történet másé lesz. Végül úgy halsz meg, mint aki nem is élhetett.

Szép Imre kelleetlenül elfintorodott.

A lány éppen ekkor pillantott a töltésen egyensúlyozó férfira, s aztán mintha az ügyetlenségén nevetett volna. Szép Imre máris jobban érezte magát. A közelben kopácsoltak. Rosszkedvű, hidegtől átfagyott munkások javígtattak egy ladikot, melyet megevett a fagy, a bordázaton jókora repedés futott végig. Az emberek megvetően tekingettek a roncshajó álmvilágában tébláboló párra, a harsány önfeledtség ingerelte őket. Végül hatalmas, bundás ember ballagott hozzájuk. Nem lépett át egyetlen lécet vagy hóbuckát sem, ami dolog az útjába került, egyszerűen odébb rúgta. Szép Imre tudta, hogy Szabónak hívják az óriást, hírhedt ember volt a városban, bivalyerejű, kellemetlen alak, aki soha nem vitatkozott vagy kötekedett, nyomban ütött. Szabó ladikos volt, s gyakran maga evezett fel Csongrádig vagy Makóig a Maroson. A férfi már ott tornyosult Pelsőczy előtt, aki úgy pislogott a hatalmas emberre, mint valami egyszerű zavaró tényezőre.

Tessék, mondta neki, tessék, parancsoljon az úr.

Tűnjenek el innen, dünyögte halkan a ladikos

Igen, és miért?, kérdezte egyszerűen Pelsőczy, és a lánya újra meglátta a kellemetlen vonást, amely olykor elcsúfította az apja arcát. Furcsa volt, hogy Pelsőczy ellenkezni merészel.

Mert én mondom, bölintott kimérten Szabó. Mert maguk nekem nádból vannak, de én ezt a vasat a két ujjammal is meghajlítom, mutatta a ladikos a vastag hajószöveget, s a következő pillanatban valóban meghajlította. Klára riadtan pislogott, és önkéntelenül közelebb húzódott az apjához. Pelsőczy a szemét árnyékolva hunyorgott, észrevette Szép Imrét, aki meg-megcsúsztatva, a jeges töltésoldalon egyensúlyozva tartott feléjük. Kényszeredetten, mint akit lelepleznek, intett a tudós felé. Imre visszaköszönt, és látta, hogy a lány bár feléje fordul, s bár nemigen látja őt, mégis illendően meghajtja a fejét. Szép Imre odaért hozzájuk.

Szép jó napot, Szabó úr, mondta halkan.

Itt még nagy baj lesz egyszer, morogta Szabó most már Szép Imrének. Itt olyan baj lesz, hogy az egyenesen katasztrófa lesz!

Hagyja őket, bölintott Imre, menjen csak a dolgára Szabó úr. Semmi keresnivalója nincsen itt.

Hogyhogy...?!, durrant föl a ladikos, de nyomban visszanyelte a dühét. Öklével ütögte a hatalmas kucsmáját.

Szokott maga velem álmodni?, kérdezte hirtelen Pelsőczy.

Én, magával?! Na, még csak az kéne!, kiáltotta Szabó.

Hát ez az, kérem, erről van szó, bölintott az apa. Klára felkuncogott.

Miről?, értetlenkedett Szabó.

Mások álmait éppúgy tiszteletben kell tartani, akár a magunkét, válaszolta mosolyogva erre Szép Imre.

Az anyátok szentségét, morogta dühödten, de már ment is Szabó, a rettentés ladikos. Haladtában akkorát rúgott egy üresládába, hogy ripityára tört. Az emberei között járt, de Klára még mindig kuncogott.

Fél magától?, kérdezte aztán Szép Imrétől.

Nem fél, tünődött a férfi. Csak nem ért. Egyszer Léni néni kocsmájában arról panaszkodott, hogy soha nem álmodik a folyóval. Esténként úgy hunyja le a szemét, hogy erősen a vízre gondol, a sodrásokra, az örvényekre, a víz szagára, a fákra, melyek a parton sorakoznak, mint a katonák, a vízbe bukó sirályokra gondol, a vijjogásukra, de ahogy elalszik, ez az egész a semmibe vész, s helyébe üres feketeség támad. Azt mondta ez a Szabó, hogy álmodik ő a Nappal, a Holddal, álmodik földdel, sivataggal, de a folyóval képtelen az álmában találkozni.

És maga mit mondott neki?, hunyorgott Pelsőczy.

Hogy talán túl sokat tud róla, vonta meg a vállát Szép Imre, és Klára felé fordult, mert meg akarta jegyezni azt az ingerlő, csodálkozó mosolyt, mely a lány arcán játszott.

*

Szép Imre jól ismerte Pelsőczyt, néhány hónappal ezelőtt Kigl szerkesztő fiát is ő ajánlotta neki az Arany Oroszlán kávéházban, egy ostoba vita után, melyet a nőről folytatott az alkalmi társaság.

A honleányoknak semmi szükségük a betűre!, az olvasás tönkreteszi, elsorvasztja őket, magyarázta egy kövér, tokás bíró, aki arról volt híres, hogy könyörtelen vasszigorral irányítja három penészvirág lányát, akik, szegények, akkor szólhattak csak, ha az apjuk erre a szeme villanásával engedélyt adott.

Az olvasás elvonja a nőt a valóságtól, bólintott vészjósló komorsággal a bíró, mintha most is pulpituson lenne s ítéletet hirdetne. Kissé fölemelkedett az asztala mögül. Én, kérem, megbízható forrásból hallottam egy szörnyűséges történetet. Nos, egy pesti ügyvéd elkényeztetett lánya egész nap mást se tett, csak olvasott. Nem sétált, nem segédkezett a házimunkákban, nem járt piacra, de még bálba se, nem jótékonykodott, kizárólag olvasott! Ha reggel kinyílt a szeme, nyomban valami könyv vagy kalendárium után kapott. Este meg úgy aludt el, hogy a nyitott könyv az arcára borult.

A társaságban többen felhördültek.

Na, még ilyet! Micsoda életvitel! Micsoda skandalum!

És mi lett szegény lánnyal, bíró úr, talán bizony éhen halt az önfelelt olvasásban?, kérdezte gúnyosan egy diákforma alak.

A bíró egyetlen mozdulattal parancsolt csendet.

A vizsgálat kiderítette, hogy a könyv megfojtotta, bólintott a bíró. Tudják, uraim, milyen könyv volt?! Egy gyilkos német könyv volt! Bécsben nyomtatták, német nyelven!, emelte meg a hangját, majd szinte kiáltotta, Bécsben adták ki! És egy Goethe nevű író írta! Ezt teszi a német könyv a magyar hajadonokkal!

Szerény véleményem szerint pedig leginkább megcsúnyítja őket az olvasás, szólt közbe újra a diák, egyáltalán nem értékelve a bíró úr kijelentésének nyilvánvaló politikai élet. Egy itáliai tudós, folytatta a fiú, miközben felállt, egy bizonyos Borozzi száz hölgyet vizsgált meg, ötven rendszeresen olvasott, ötven

egyáltalán nem. Kíváncsiak, uraim, az eredményre? El tudják képzelni, mi lett azokkal a hölgyekkel, akik ifjú koruktól fogva rendszeresen olvastak?!

A diák teátrális mozdulatot tett.

Ha a nő nem olvas, éppúgy tanulatlan marad, mint a férfi, jegyezte meg Pelsőczy kelletlenül, álmodozni pedig könyvek nélkül is lehet.

És a régiek, ők is felnevelték a gyerekeiket, nem?! Nem kellett ahhoz könyvet bújni, hogy lelkiismeretes anya legyen valaki, dörmögte egy nagy bajuszú katona, akinek széles vágás csúfította a bal orcáját. Majd hatalmas öklével akkorát csapott az asztalára, hogy táncba kezdett a boroscancsója.

Meglátják, a végén még úgy lesz, hogy a lányaink kardot meg puskát fognak, jegyezte meg egy idősebb tanácsnok. Még a háborúskodásból is igényt formálnak! Férfiaknak akarnak majd parancsolni! A feleség lesz az őrmester, a férj meg a baka! Hohó, és nem rettennek vissza a gyilkolástól sem! Meglátják, így lesz ez!

Régen is volt ilyen, az amazonok korában, vont vállat a diák.

Kérem, vegyék figyelembe, hogy a legszebb könyveket is nőkről írták, miért is ne lenne joguk olvasni saját magukról?!, ellenkezett magára maradván Pelsőczy, és Szép Imrére pillantott, mint aki tőle vár támogatást, de a tudós láthatóan nem kívánt részt venni a társalgásban. Inkább mulatott az egészen.

A nők olyanok, kérem, mint a virágok, szólt közbe erre Kigl szerkesztő, akit mindenfelé csak „szerkesztő úrnak” neveztek a szegedi társaságokban, holott a városban még nem volt saját lapja. Kigl pesti lapoknak írt színházi és társasági cikkeket, színesen előadott, közérdekű városi jelentéseket, és erre igen büszke volt, ráadásul valóban tájékozott ember hírében állt.

A virág életeleme a fény!, kiáltotta Kigl, s ha az a fény egy könyv mondataiból sugárzik, éppolyan tápláló lehet, mint a természetes napfény.

Ugyan, mit tud maga a nőkről, szerkesztő úr?!, kérdezett közbe gúnyosan a diák, akit sértett, hogy a társaság figyelme oly könnyedén elsiklott Borozzi professzor vizsgálatának eredménye fölött. Még mindig állt. S a dühe most Kigl ellen fordult.

Én mindent tudok a nőkről!, kiáltotta a szerkesztő, aztán pillanatra maga elé meredt, majd gyorsan módosított.

Annyit mindenesetre tudok róluk, amennyit ők tudnak rólam.

A vita hirtelen maradt abba, mert előbicegett a konyhából a tulajdonos unokahúga, egy szóke, szép arcú bakfis. A kislány születésétől fogva sántított, minden lépésnél nagyot ugrott a csípője, s kacsázva, félrebillent felsőtesttel járt. Viszont mindent elolvasott, ami a keze ügyébe került. Tüntetően végighordozta tekintetét a férfiakon. Azok meg zavartan hallgattak, még a bíró is elvörösödve krákolgott.

Marhák, mondta valószerűtlenül vékony hangján a kislány, és büszkén kikapcsázott a teremből.

Maguk mind marhák!, szólt vissza, és becsapta a konyha ajtaját.

Nem szóltak utána, nem is tiltakoztak. Megkoccant egy kancsó, aztán csurgás hallatszott, valaki hosszan töltött a borából. Pelsőczy felállt az asztalától, és leült Szép Imre mellé, aki kurta bólintással jelezte, hogy ezúttal nincsen ellenére, hogy nem várt társasága akad.

Pelsőczy nyelv tanulási lehetőségekről érdeklődött közel hajolva, édes arc-szesz szagát, likőr illatát lehelve a másokra. Tisztelettelű fiatalemberre lenne szüksége, magyarázta, természetesen a lánya számára, aki...., a férfi hirtelen elhallgatott, de máris folytatta. Lehet szigorú oktató, de leginkább mégis olcsó legyen. Nem azért, mintha ő, Pelsőczy László nem tudna megfizetni egy drága, s a legfelső körökben forgoló nyelv tudóst is akár, ám tapasztalata szerint a borsos áron okító nyelv tanárokat a rutin és a megszokás unalma vezérli, míg a fiatalok, akik olcsón vállalják ugyanazt a feladatot, a német múlt idő, a szenvedő ragozás elmagyarázását, nos, ők még tele vannak tettvággyal, bizonyítani akarnak, érdeklí ők az eredmény, vagyis a nyelv tanárok kiválasztásának esetében mindig az jár el helyesen, aki a fiatalságot tekinti elsődleges szempontnak.

Szép Imre fanyaron elmosolyodott, a szomszéd asztalnál töprengő Kigl felé intett, s megjegyezte, a szerkesztő fia éppen efféle megoldás lenne. A fiú tökéletesen beszél németül, udvarias fiatalember, s ha jól tudja, az anyja ráadásul német volt. Pelsőczy bólintott, aztán azt kérdezte.

Megbízható fiú?

Miért, az apja nem az?, kérdezett vissza hunyorogva Szép Imre, s intett a pincérnek, hozzon két likőrt. Pelsőczy elhúzta a száját, mint aki nem egészen elégedett a válasszal.

Azt hiszem, verseket is ír a kis Kigl, jegyezte meg Szép Imre.

Aha, bólintott Pelsőczy, verseket ír, és a likőr után nyúlt. Szép Imre is ivott. A tudós később megtudta, hogy a kis Kigl valóban járt egy ideig a Pelsőczy-házba, ám a nyelv tanári karrierjének hamar vége szakadt, s nem igen lehetett tudni, hogy miért. De az azért sejthető volt, hogy Klára és a fiú között történt valami szokatlan.

*

A Szabóval esett affér után Szép Imre sokszor alakította úgy, hogy találkozzon Klarával. Lassan kitavaszkodott, illata, szaga lett a világnak. Hol csak a vörös fényben ázó alkonyati utcán futottak össze, máskor a reggeli piacon váltottak néhány könnyen eltáncoló szót, miközben a lány a fényesre simogatott almák és durva héjú körték között válogatott. A férfi a kezét bámulta merőn, az apró, fehér kézfejét, az ujjait. Szép Imre egyszer azt hallotta valakitől, hogy az ujjak és a szerelem között sokkalta mélyebb kapcsolat munkál, mintsem hinni lehetne. Ha megszokod, ha kívánod a másik ujjait, akkor szereted igazán. És ha egyszer kellemetlennek látod a kéz ujjait, a körmök vagy a lábujj formáját, hát biztosan nem szeretsz már. Tavasz lett, aztán a nyár is úgy múlt el, hogy a férfi szinte csak arra emlékezett az elfutó hónapokból, hogy mikor és hol beszélt a lánnyal. Egyszer a házuk előtt botlottak egymásba, mintha ugyan véletlen lenne, hogy a Szép Imrének erre akad dolga, ráadásul vasárnap délidőben, amikor elnéptelenedik a város. Klára leplezetlen, fölényes gúnnyal bámult a férfit. Szép Imre zavartan köhécselt, aztán elmosolyodott. A férfi borotválkozott, mint a németek. S Klára látta, hogy több helyen megvágta az arcát. Jó lett volna megérinteni azt a kis sebet a szája sarkában.

Vagy egymásba botlottak hétfőn délelőtt, amikor a város fásultan kezdte a munkát, és találkoztak kora délután, amikor a Kálvária tér felől lehelte feléjük a szél a harang lelkes, hamis kolompolását, és találkoztak kellemetlen szélben és fullasztó szélcsendben, és olyan viharban, hogy a Tisza északi kanyarulata fölött néma, baljósan csapkodó villámok karcolták tele a lila eget.

Hallom, mi történt a hajóval, jegyezte meg Szép Imre.

Eladtuk, bölintott Klára, és dacosan nézett a férfire.

Kinek, kérdezte a férfi, ingerelte ez a fölösleges hamisság.

Valami szerb kereskedő vette meg, nézett el messze a lány. Levitte délre. Leúsztatta a hajót. Sokan látták, hogy zeneszó és fáklyafény kíséretében indult, mert a szerbek szeretnek mulatni, dárídózni. A mi hajónk, a Klára most valahol délen úszik. Talán a Dunán, vagy a tengereken.

És... és nem vesznek új hajót?, kérdezte megértően Imre.

Apus még gondolkodik a dolgon, talán később, bölintott Klára.

Megéltek egyszer egy olyan zivatart, amely hosszú, fullasztó forráság után szakadt a városra. Erősen délfelé járt, bármelyik pillanatban felhangozhatott volna a harangszó. A Búzapiac sarkán álltak, éppen egymásba botlottak, a lány, mint akit kellemetlenül érint az újabb találkozás, elhúzta a száját, de a következő pillanatban egyetlen hatalmas döntéssel zuhant alá az ég, mintha csak arra várt volna, hogy a férfi és a lány közelebb kerüljön egymáshoz. Döbönt, ájult csend lett a környéken. De máris sikongatni kezdtek az emberek. A kofák, az árusok és a szekeresek visongva menekültek. Egy megrémült ló ágaskodva rángatta a lisztes kocsi, puffogva hulltak alá a zsákok. Gyümölcsök borultak ki a kasokból, almák és paradicsomok gurultak szerte, néhányat máris széttapostak, s máris, mint hatalmas vérfoltok, sebek piroslottak a földön. Ők meg csak álltak a térre ereszkedő sötétségben, mígnem az alázuhogó víz szürke függönyén keresztül Imre úgy látta, hogy a lány maga is vízzé vált, vízből van az arca és a teste, vízből van a bugyborékoló nevetése, az érintése. A lány remegve tapogatta ki a férfi kezét, és Imre tudta, hogy Klára már fél, nagyon fél, és a félelme is vízből, az égből szakadó szürke vízből van.

A férfi nem volt erőszakos, igyekezett a legkisebb tolakodás látszatát is kerülni. Néha ezért lépdelt el a lány mellett, s éppen csak köszönt, biccentett neki. Klárát dühítette az effajta érthetetlen visszakozás, s a legközelebbi alkalommal tüntetően ellenségességgel viselkedett. A férfi meghajolt, s udvariasan érdeklődött, tetszett-e neki a Kaszinó termében a múltkori dalest, egy kolozsvári énekes előadása, melyen volt szerencséje őt látni, de nem volt szerencséje, sajnos, az est végeztével megszólítani. A lány lassan és kimérten válaszolt, s ellenséges fejrázással, unott pillantással jelezte, nem kívánja tovább bonyolítani a diskurzust. S a derekát egyenesítve tovalépdelt. Ám néhány méter után már fordult is, és Imre látta, hogy tűzbe borul az arca, amiért így elárulta és kiszolgáltatta magát. De legközelebb Kára újra figyelmes lett, érdeklődő, meleg és barátságos tekintete szinte cirógatta a férfit. Különös játék kezdődött kettőjük között, mely tele volt magát figyelő vágyakozással, ámuló bizonytalansággal, a kiszolgáltatottság esetén bájával, s nem kevés élvezettel, mely olykor kegyetlenséggel párosult.

Mondja, tudna nekem fájdalmat okozni?, kérdezte a lány.

Nem értem, válaszolta zavartan Imre.

Olyan fájdalmat, amitől magának jó lesz, mosolygott Klára.

Nem hinném, hogy tudnék ilyesmit tenni, ingatta a fejét Szép Imre.

Én tudnám úgy bántani magát, hogy nekem az jó lenne, jelentette ki Klára. Ragyogott a szeme. Elszánt és gunyoros volt, s mintha a férfi fölé nőtt volna.

Ha például letépném a legkedvesebb virágát. Tudom, mert mondták, hogy szerte a városban virágokat ültet! Elültet egy virágot valahol, aztán magára hagyja. Elültetné, én meg nyomban letépném.

A férfi könnyedén felnevetett, mint aki rosszabbra számított.

Ugyan, ez nem bántana engem, hiszen más is letépi őket. A virágok sokszor hálnak meg, Klára. Meghalnak, mert megöli őket a vihar, a tél, az emberi kéz, de aztán kihajtanak megint.

És ha azt parancsolnám, hogy maga is növesszen szakállt, mint a többi komoly férfiú?, kérdezte a lány.

Maga játszik velem?, mosolygott most szinte vidáman Imre.

Attól nem fél, hogy egyszer meggyűlöl engem?, hajolt közelebb Klára.

Nem félek semmi ilyesmitől, válaszolt talán túl gyorsan és fölényesen Imre.

Akkor nem is tudna szeretni igazán!, s a lány csalódottnak látszott. Dühösen, kivörösödve toppantott. S most aztán úgy hagyta magára Szép Imrét, hogy nem pillantott vissza. A férfi nem volt ilyesfajta próbatételekre felkészülve, melyek játékos könnyedséggel, ártatlan évődéssel kezdődtek, ám végül olyan komolyak lettek, mintha az élet értelmét kívánnák megvilágítani, egyértelműen és megfellebbezhetetlenül. Mintha jelentéktelen tolvajlás után egyszerre csak a bitófa vetne rád árnyékot.

Azt mondja meg nekem, maga kicsoda!, szólt a lány.

A férfi lehajtotta fejét.

Mert azt maga nem látja?, kérdezte halkán.

És ha nem azt látom, amire maga gondol?!

Nem mindegy, hogy én mit mondok?!

Nekem az egyáltalán nem mindegy, hogy maga minek akar látszani!, csattant a lány. Hát persze, nem azok leszünk soha, aminek látszani akarunk, de azért azok is mi vagyunk! Akar valamit, és az a valami soha nem lesz a magáé, és az a valami mégis maga, maga, maga, Klára egészen szenvedélyes lett. Nekem egyáltalán nem mindegy, hogy maga mi akar lenni!

Imre lassan megértette, hogy ezek a beszélgetések nem a hagyományos logika szerint építik magukat, nem a magától értetődő, ok-okozati viszonyok napfényes rendjét, átlátható struktúráit hozzák létre, hogy nyomukban nyugalom és béke támadjon. Nem, nem, a logika nem mondott csődöt, egyszerűen csak működésképtelenné bizonyult, hiszen nem támaszkodhatott dolgok elnevezésének elfogadott módusára, mintha ugyan a lassan feltámadó, majd annál erősebben munkálkodó szerelem azzal tüntetett volna, hogy nincs, nem lehet jelentése, mert bármely szavuk vagy mondatuk nyomban önmaga ellen is fordulhatott.

Hiszen az eldobott kő nem találhatja el magát, ellenkezett a férfi, s ilyenkor a lány csak a vállát vonogatta.

E beszélgetések, e könnyed és meg nem tervezett szóváltások lényege éppúgy volt az érthetlenség, az irracionalitás nyugtalanító és baljós jelenléte is, mint a fény. Nem lehetett többé bízni a szavakban. A kezelhetetlen érzések átmosták és megváltoztatták a legegyszerűbb gesztusok jelentését is, s ha e tüntető kétértelműség miatt Imre olykor elbűvölve hunyorgott is, nyugodt nem lehetett mégsem. Néha bármit kérdezhetett, minden kérdésre ugyanaz volt a válasz. Ha nem félhetett volna a lánytól, nyilván nem ragaszkodik hozzá. De mégsem a lánytól tartott igazán. Attól tartott, hogy valami módon, önkéntelenül is, de rosszat tesz vele. S ez persze bántóan egyszerű lehetőség volt. Félt a lánytól, mert Klára minden szenvedélye és kiszámíthatatlansága ellenére bántóan törekenynek tetszett. A lány nemcsak játszott vele, nemcsak kacérkodott, hanem teljes egészében felkínálta magát. S ez zavartalanul természetes, igazán nagyszabású gesztus volt, a férfi nem találkozott még hasonlóval, jóllehet voltak kalandjai annak idején Drezdában, Bécsben, s még Pest-Budán is.

Egy ártatlannak tetsző kérdésre nem azért van szükségünk, hogy azonnal rávágjuk a helyes választ, hanem, hogy arra döbbenjünk, másfajta, számunkra érthetetlen válaszok is lehetségesek, sötét, fájdalmas, kegyetlen válaszok, melyek éppúgy jogosak, mint a legegyszerűbb nemek vagy igenek.

Jól van, mondta a lány halkán, tegyük fel, hogy magát valakinek meg kell ölnie, mert így parancsolta az Isten.

És miért kellene engem bárkinek is megölnie?!

Klára türelmetlenül legyintett.

Nem ez a lényeg! Az a lényeg, hogy maga, Imre, kit választana, ki ölhetné meg magát, kinek lenne joga hozzá! Kinek lehetne ez kötelessége?!

Imre hallgatott, nem válaszolt.

Ezek csak olyan... olyan költői kérdések, mondta csalódottan.

Majd meglátja, az élet is felteszi őket, bólogatott komolyan Klára.

Nem a nőiség kizárólagos logikája ez, gondolta Imre. És nem is a férfiaság logikája, hanem a két, egyébként önmagában normálisan működő világ túlzott közelsége révén kialakuló kívánatos zavarodottság. Nem lehetett többé ártatlannul szólni. Szép Imre mindent ugyanúgy tett, ugyanúgy harapott egy almába, törte meg egy kifli végét, ahogy eddig, ugyanúgy lapozgatta az újságokat, vizsgálta virágjai és hajtásai földjét, ám most a korábban oly magától értetődő mozdulatai is esetlennek és természetellenesnek tetszettek. Képtelen volt többé mámoros lenni. Más emberek, tűnődött, ilyenkor ellenkezőképpen viselkednek, önfeledten vetik magukat az érzelmeik kavarta örvényekbe, s boldogan fuldokolnak. Feltétel nélkül hisznek maguknak, és elbűvölve bámulják azt a másik valakit, akiből azonban bármelyik pillanatban gyűlölködő torzszülött válhat. Szép Imre jóleső kétségbeesettséggel figyelte magát, mintha haldokolna. S egy éjjelen magányában kissé beivott, majd sokáig ült a gyertyafénynél. Aztán kiválasztott egy piciny rózsavirágot, a városszéli mezőről hozta a gypúrózsafát. És lassan ízlelgetve megette. Utána likórt ivott. Egy egész üveggel, gyorsan, mint aki fél józan lenni. Lehunyta a szemét. Érezte, hogy nagyot koppan a homloka az asztalán, de úgy maradt. Képtelen lett volna felállni, de éber volt, akár egy repülő kő.